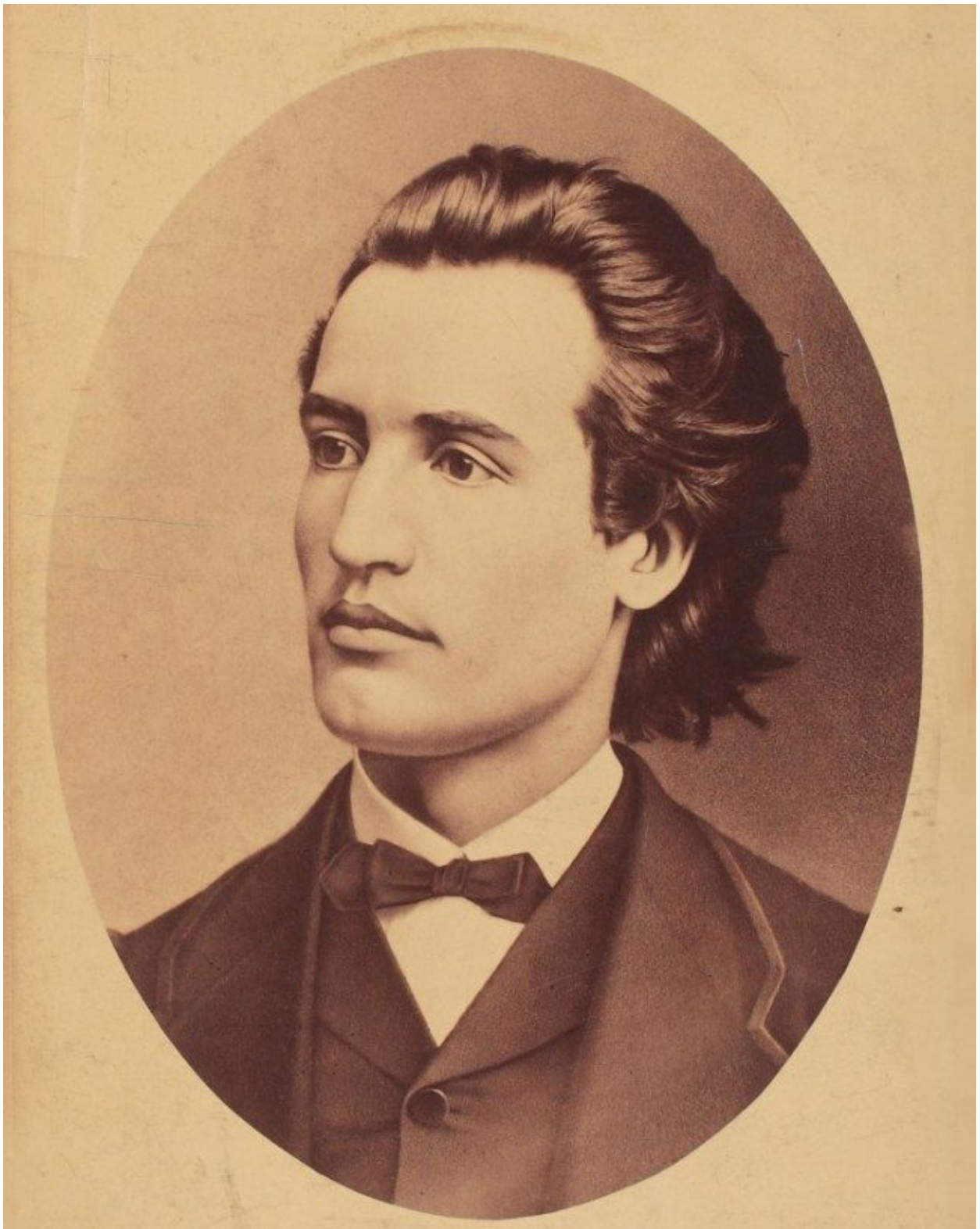
[„PARTURIUNT MONTES… „] — de Mihai Eminescu [13 februarie 1882]

M. Eminescu de [illegible] ani

Bernhard Brandt

JASSY.

Parturiunt montes, nascitur ridiculus mus, gem munţii şi se naşte un şoarece.

După vântul care şi-l luase „ Pseudo – românul „ când făgăduia noul program al partidului său, ne aşteptam la lucruri, de nu mari, dar cel puţin însemnate, la idei organice, care în adevăr să puie dezvoltarea ţării pe o cale mai bună.

Când colo… ce să vezi? Cinci principii – mari şi late – ne înşiră foaia guvernamentală ca program viitor al partidului roşu.

1. Dreptatea nu este aşezată pe temelii.
2. Instrucţiunea în sate nu este.
3. Nu s-au îngrijat nime ca sătenii să nu fie din nou robiţi prin tocmeli agricole.
4. În comune nu sunt drumuri, plantaţii, poliţie, spitaluri.
5. Bătaia nu e bună.

Ştiam până acum că un program catâ înainte de toate să fie pozitiv. Din negaţiunile: „nu este dreptate” „nu este instrucţie” „nu ‘ngrijeşte nime de săteni” „nu sunt drumuri” nu rezultă nimic. Judiciile negative dovedesc un grozav gol intelectual, prin nedeterminarea lor infinită; se pot înmulţi în infinit fără, ca cineva să ştie ce lipseşte în adevăr. Nu e bun cutare lucru, nu cutare, nu aşa, nu pe dincolo, nu şi iar nu, şi nimeni nu poate şti din şirul de negaţiuni ceea ce ar fi în adevăr bun şi folositor.

Demult am observat lipsa de idei a confraţilor şi adeseori am avut ocazia a ne bate joc de micul bagaj de fraze cosmopolite care garniseşte într-un chip atât de sărăcăcios localităţile strâmte şi cranioscopic curioase în care rezidă creierii lor.

Oare acestea sunt naturi de adevăraţi reformatori?

Permită-ne confraţii a le-o spune; semnul dumnezeiesc prin care se deosebesc adevăraţii reformatori de panglicarii ce vor

să ia ochii mulţimii cu lucruri nouă, steaua în frunte cu care se nasc în lume este iubirea trecutului, simţul istoric. „Nu voi să stric legea veche, zise Isus Nazarineanul, voi s-o restabilesc” – „ Nu voi să ating biserica, zice Luther, voi s-o fac cum a fost”- „ Voim să punem la loc bunele şi bătrânele datini ale ţării” zice Matei Basarab; „ Vă cer trecutul ţării mele îndărăt cu Domnia ei, cu legile ei vechi, cu datinele ei” zice Tudor cătră împăratul Turciei, şi numai în trecut văd toţi rădăcinile regenerării.

„Spitaluri trebuiesc în sate; abia s-au înfiinţat câteva şi nu mai ajungeau paturile” zice „Românul”. Da, într-un spital aţi prefăcut ţara, pe care, prin importul vostru de fraze, aţi îmbolnăvit-o moraliceşte şi fiziceşte. Spitaluri pentru bolnavii morali, temniţe, spitaluri pentru bolnavii fizici! Spitaluri pentru jertfele politicii voastre economice şi sociale, căci poporul întreg e bolnav de hatârul cu care milionarizaţi creaturile voastre, de hatârul cu care cercetaţi crimele cărăturilor peste Balcani, de hatârul cu care faceţi din rebelul din Ploieşti pe adiutantul Maiestăţii Regelui. Da, spitaluri, căci acest popor nu mai crede în merit… Uzanţele principiului „ facem treburi” apucăturile viclene s-a substituit meritului. El nu mai crede în onestitate, căci malonestitatea este un titlu de înaintare, şi din oameni vrednici „ de puşcărie şi carantină” se compune sfatul legiuitor al ţării. El nu mai crede în eroii săi, după ce eroii nopţii de la 11 fevruarie sunt mari şi tari, după ce trădarea şi infamia s-a botezat în numele eroismului. Aţi războtezat cuvintele, aţi suplantat înţelesul pe care li-l dăduse secolii vieţii noastre istorice, aţi scornit limba păsărească în locul celei româneşti, aţi desfiinţat, Erostraţi străini şi nelegiuiţi, toate vertebrele de drept, de echitate şi de tradiţie ale acestei străvechi şi de Dumnezeu păzite ţări.

Pentru voi n-a preexistat nimic înaintea voastră şi puţin vă pasă de ce va exista după voi. „După voi potopul”

Forme de guvernământ şi principii nu sunt pentru voi decât nişte expediente care oricare altele; le luaţi nu din adâncul inimei voastre proprii, ci de la alţii. Noi – această foaie îndeosebi- am fost cei dentâi care am dat ţipătul de alarmă în privirea stării rele a ţăranului. Dar n-am uitat a cita cauzele. Cauza cea adevărată e că cea mai mare parte a păturii superpuse în aceşti din urmă treizeci de ani nu compensează prin merit şi ştiinţă munca poporului care-i susţine. Aţi înzecit sarcinile acestui popor pentru a hrăni cu birul lui o seamă de plagiatori pe catedre universitare, trădători şi rebeli ca ofiţeri superiori, directori de drum de fier, advocaţi plătiţi cu 30-40 de mii de franci pe an.

Aţi făcut din plagiat, din nulitate, din feneantism un merit, un titlu de înaintare; i-aţi dat poporului formele goale a unei civilizaţii străine, fără umbră din cuprinsul şi bucuriile ei; aţi făcut ca plebea, plebea uliţilor oraşelor, să domnească peste nobilul popor românesc; mai mult, aţi constituit privilegii pentru ca această arhiplebe pururea să rămâi deasupra.

Şi nu e dreptate azi? Dar de unde să fie, când aţi atins-o în sâmburele ei, în dreptul consue tudinar, parte viu, parte cuprins în codicii vechi, şi aţi impus legislaţiuni străine?

Şi azi, când aţi prefăcut dreptul, obiect al datinei şi conştiinţei publice, în ştiinţa vastă a unor legiuiri străine, când judecătorul cată să fie om special, voiţi să îndreptaţi justiţia prin electivitate? Cei ce nu cunosc codicele să ştie pe cei cari şi-au făcut din aplicarea lor o misiunea vieţii?

Nu e instrucţiune azi? Dar de la cine să înveţe poporul? De la declasaţii din cari aţi făcut profesori ce, având înşişi patru clase liceale, devin profesori de liceu sau de facultate?

Stă rău comuna şi judeţul? Şi mijlocul de a le îndrepta starea, consistă în sufrajul universal, în seducerea populaţiunilor prin amăgitori de profesie, prin oameni cari

şi-au făcut o meserie din a promite marea cu sarea şi a nu ţinea nimic? Sunt rele tocmelele agricole?

Dar cine l-a silit pe ţăran să se tocmească decât sarcinile impuse de stat, de comună, de judeţele cu selfguvernmentul lor plătit şi compus din simpli postulanţi? Şi azi – spre îndreptare – voiţi să desfiinţaţi libertatea tranzacţiunilor, stipulând tocmai contrariul unicului principiu de drept care domneşte în materie de când lumea? Principiul tuturor legislaţiunilor de când i-a venit în minte unui legiuitor să dispuie ceva e că absolut libere sunt tocmelele, dar făcute odată, îndeplinirea lor e obligatorie. Voi întoarceţi principiul pe dos şi ziceţi: Tocmelele nu sunt libere, se vor face cum zic eu, iar îndeplinirea lor rămâne la discreţiunea fiecăruia. Cum o vrea şi de-o vrea o face.

Şi acum, după ce toate espedientele şi panglicăriile s-au înfundat, vine „Pseudo – românul „ şi proclamă că „Partida naţională şi liberală culpabilă este” „Pentru relele în instrucţiunea publică sunt răspunzători toţi membrii partidei naţionale şi liberale” c-un cuvânt de toate relele economice, sociale, igienice chiar, e răspunzător şi culpabil partidul roşu. Culpabil!

Culpa presupune ştiinţă şi premeditare. Prea sunt ignoranţi, prea neînsemnaţi membrii partidului roşu, pentru a fi culpabili in publicis. Singura lor ţintă a fost de a se îmbogăţi, de a-şi crea sinecure şi averi; ei n-au avut nici o însemnătate politică, prin urmare nu culpabili, ci greşiţi sunt. Greşalele însă în politică sunt, după cum zic francejii, crime; căci în urma lor sufăr milioane de oameni nevinovaţi, se ‘mpiedică dezvoltarea unei ţări întregi şi se ‘ntunecă pentru zecimi de ani înainte viitorul ei.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIŢIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIŢIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro